

Aleksi Väyrynen

KAMERAVALVONTAJÄRJESTELMIEN LAINMUKAISUUDEN TUTKIMINEN

Insinöörityö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Tekniikka ja liikenne
Tietotekniikka
Syksy 2012

Koulutusala Tekniikka ja liikenne	Koulutusohjelma Tietotekniikka
Tekijä(t) Aleksi Väyrynen	
Työn nimi Kameravalvontajärjestelmien lainmukaisuuden tutkiminen	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Tietoturvateknologia	Ohjaaja(t) Raili Simanainen Toimeksiantaja Hilkka Karivuo Kainuun maakunta -kuntayhtymä
Aika Syksy 2012	Sivumäärä ja liitteet 33
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteiden lainmukaisuutta.</p> <p>Tallentavilla kameravalvontajärjestelmillä on jo pitkän aikaa ennaltaehkäisty rikoksia sekä parannettu ihmisten turvallisuuden tunnetta. Kameravalvontajärjestelmiä käytetään yleisesti ostoskeskuksissa, kaupoissa, sairaaloissa, sosiaalipalvelukeskuksissa sekä teollisuuslaitoksissa. Kainuun maakunta -kuntayhtymällä on kameravalvontajärjestelmiä ympäri Kainuuta. Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmät on sijoitettu sosiaali- ja terveyspalveluiden kiinteistöihin. Kameravalvontajärjestelmien avulla pyritään turvaamaan henkilöstön sekä asiakkaiden turvallisuutta, kiinteistön kuntoa sekä omaisuutta. Erityisesti sosiaalipalvelukeskuksissa tallentavan kameravalvontajärjestelmän tarve on suuri, koska siellä tapahtuu usein uhkaavia tilanteita.</p> <p>Opinnäytetyön alussa tutustutaan erilaisiin valvontajärjestelmiin ja kameravalvontajärjestelmiin vaikuttaviin lakeihin, kuten henkilötietolakiin, laki yksityisyyden suojasta työelämässä sekä rikoslakiin. Jokaisesta laista on tarkasteltu niitä pykäläiä, jotka vaikuttavat kameravalvontajärjestelmien toteutukseen. Kameravalvontajärjestelmää toteutettaessa voidaan käyttää apuna tietosuojavaltuutetun ohjeita. Tietosuojavaltuutettu antaa yleisiä ohjeita lainmukaisen kameravalvontajärjestelmän toteutukseen sekä rekisteriselosteiden laatimiseen. Käytännön osuudessa tutkitaan Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteita ja niiden lainmukaisuutta. Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteet ovat lainmukaisia ja työssä on todettu, että ne vastaavat henkilötietolain 10 §:n mukaista rekisteriselostetta. Rekisteriselosteiden sisältöä voidaan parantaa muutamilla lisäselvityksillä, jotka on mainittu kehittämisschdotuksissa.</p> <p>Insinööritoiminnasta on apua niille, jotka haluavat tutustua kameravalvontajärjestelmiin vaikuttaviin eri lakeihin, tietosuojavaltuutetun pohdintoihin sekä erilaisiin valvontajärjestelmiin.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Kameravalvontajärjestelmä, kameravalvonta, rekisteriseloste
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School School of Engineering	Degree Programme Information Technology
Author(s) Aleksi Väyrynen	
Title Studying the Legality of Camera Surveillance Systems	
Optional Professional Studies Data Security Technology	Instructor(s) Ms Raili Simanainen
	Commissioned by Ms Hilikka Karivuo Joint Authority of Kainuu Region
Date Fall 2012	Total Number of Pages and Appendices 33
<p>The purpose of this Bachelor's thesis was to study the legality of camera surveillance systems in the Joint Authority of Kainuu Region.</p> <p>Camera surveillance systems prevents crimes and increases people's sense of security. Camera surveillance systems are often used in shopping malls, stores, hospitals, social service centers and industrial facilities. The Joint Authority of Kainuu Region has many camera surveillance systems across the Kainuu area. The Joint Authority of Kainuu Region's camera surveillance systems are used in social and health care buildings. Camera surveillance systems are designed to ensure the safety of property, condition of buildings as well as staff and customers. Social service centers especially need camera surveillance systems because there is often threatening situations.</p> <p>The beginning of the thesis introduces different kinds of surveillance systems and laws that influences to camera surveillance systems such as Personal Data Act, Act on the Protection of Privacy in Working Life and The Criminal Code of Finland. Every law has different kinds of articles which influences to camera surveillance systems and the thesis introduces them. Data protection supervisor gives help when different organisations are making camera surveillance systems. Data protection supervisor provides general information about camera surveillance systems and register documents.</p> <p>The practical part of the thesis studies the legality of the Joint Authority of Kainuu Region's camera surveillance systems' register documents. The Joint Authority of Kainuu Region's camera surveillance systems are legal and register documents match Personal Data Act article 10. The contents of the register documents can be improved with few development proposals.</p> <p>This thesis is helpful for those who are interested about laws which influence camera surveillance systems, data protection supervisor's instructions and different kinds of surveillance systems.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	Camera surveillance systems, camera surveillance, register document
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

Kiitokset Raili Simanaiselle, Jukka Heinolle ja Eero Soiniselle hyvästä ohjauksesta insinööri-työn aikana.

Kiitokset Hilikka Karivuolle, joka auttoi materiaalin hankkimisessa ja ohjauksessa Kainuun maakunta -kuntayhtymän puolelta.

Lisäksi kiitokset vanhemmilleni, avopuolisolleni sekä luokkatovereilleni, jotka auttoivat motivoimalla työn aikana.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 VALVONTAJÄRJESTELMÄT	2
2.1 Kameravalvonta	3
2.2 Kulunvalvonta	3
2.3 Murtohälytys- ja paloilmoitinjärjestelmät	4
3 KAMERAVALVONTAJÄRJESTELMÄÄN VAIKUTTAVAT LAIT	5
3.1 Henkilötietolaki	5
3.2 Laki yksityisyyden suojasta työelämässä	10
3.3 Rikoslaki	12
4 TIETOSUOJAVALTUUTETUN POHDINTAA KAMERAVALVONNASTA	14
4.1 Erilaisten lakien soveltaminen kameravalvontaan	15
4.2 Rekisteriseloste	15
4.3 Hyvän tietojenkäsittelyn merkitys	17
4.4 Kameravalvonnasta tiedottaminen ja tarkastusoikeus	17
4.5 Tallenteiden hävittämisen lainmukaisuus ja poikkeukset	19
5 KAINUUN MAAKUNTA -KUNTAYHTYMÄN KAMERAVALVONTAJÄRJESTELMIEN REKISTERISELOSTEET	20
5.1 Kainuun keskussairaala	20
5.2 Suomussalmen terveysasema	21
5.3 Suomussalmen vammaispalvelukeskus	22
5.4 Salmijärven lastensuojeluyksikkö	23
5.5 Sotkamon terveysasema	25
5.6 Kajaanin sosiaalipalvelukeskus	26
5.7 Paltamon sosiaalipalvelukeskus	27
6 KAMERAVALVONTAJÄRJESTELMIEN REKISTERISELOSTEIDEN LAINMUKAISUUS	29
7 REKISTERISELOSTEIDEN KEHITTÄMISEHDOTUKSIA JA POHDINTAA KAMERAVALVONTAJÄRJESTELMISTÄ	31
8 YHTEENVETO	33

SYMBOLILUETTELO

HL	Henkilötietolaki 523/1999
LYST	Laki yksityisyyden suojasta työelämässä 13.8.2004/759
RL	Rikoslaki 9.6.2000/531

1 JOHDANTO

Helmikuussa 2003 eduskunta säati lain Kainuun hallintokokeilusta. Kainuun hallintokokeilu alkoi 1.1.2005 ja se päättyy 31.12.2012. Hallintokokeilulla on tarkoituksena saada kokemusta esimerkiksi tehokkaammasta peruspalveluiden järjestämisestä. [1.]

Kainuun maakunta -kuntayhtymän toimintaan kuuluvat Kajaanin, Paltamon, Kuhmon, Hyrynsalmen, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen sekä Puolangan kuntien osalta sosiaali- ja terveyspalvelut päivähoitoa lukuun ottamatta, toisen asteen koulutus sekä Kainuun keskussairaala. Terveyspalvelut sisältävät perusterveydenhoidon ja erikoissairaanhoidon. Kainuun maakunta -kuntayhtymässä työskentelee n. 3800 työntekijää. [2.]

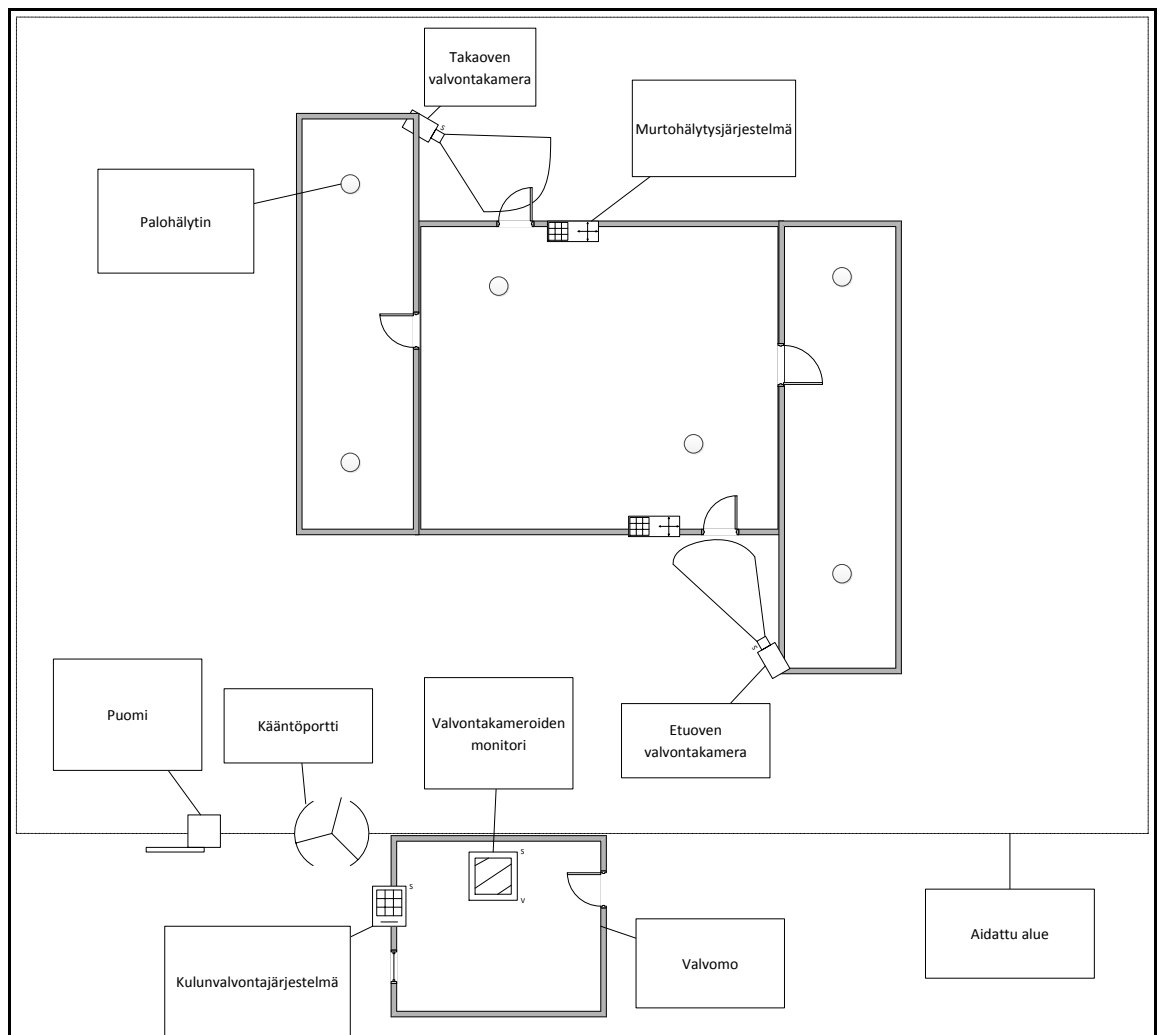
Kainuun maakunta -kuntayhtymällä on kameravalvontajärjestelmiä ympäri Kainuuta. Yleisesti kameravalvontalaitteita on sijoitettu sosiaali- ja terveystalouksien kiinteistöihin. Kamera-
valvonnan avulla pyritään turvaamaan henkilöstön sekä muiden ihmisten turvallisuutta, kiinteistön kuntoa sekä omaisuutta. Erityisesti sosiaalipalvelukeskuksissa kameravalvonnan tarve on suuri, koska siellä tapahtuu uhkaavia tilanteita usein. Kameravalvontajärjestelmällä virastomestareiden on helppo ylläpitää järjestystä.

Kameravalvontajärjestelmät yleistyvät koko ajan, ja niillä pyritään yhä enemmän ja enemmän turvaamaan ihmisiä, omaisuutta sekä kiinteistöjä. Kameravalvontajärjestelmillä saadaan reaaliaikaista kuvaa niistä paikoista, joihin järjestelmä on kohdistettu. Kameravalvontajärjestelmiä käytetään yleisesti ostoskeskuksissa, kaupoissa, sairaaloissa, sosiaalipalvelukeskuksissa sekä teollisuuslaitoksissa.

Työn tavoitteena on tutkia Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien ja niiden rekisteriselosteiden lainmukaisuutta. Työn aiheen sain Kainuun maakunta -kuntayhtymän arkistopäälliköltä sekä tietosuojavastaavalta Hilikka Karivuolta. Työssä käsitellään eri valvontajärjestelmiä, kameravalvontaan liittyviä lakeja, tietosuojavaletuutetun pohdintoja ja ohjeita kameravalvonnasta, Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteita sekä niiden lainmukaisuutta. Lopussa käsitellään rekisteriselosteiden kehittämisehdotuksia, joiden avulla voidaan tarkentaa rekisteriselosteiden sisältöä.

2 VALVONTAJÄRJESTELMÄT

Ihmisten turvallisuutta voidaan parantaa erilaisten valvontajärjestelmien avulla, kuten kameravalvonnalla, kulunvalvonnalla, murtohälytysjärjestelmällä sekä paloilmoitinjärjestelmällä. Valvontajärjestelmillä pyritään luomaan ihmisille turvallisuuden tunnetta erilaisissa olosuhteissa, kuten töissä tai kotona. Valvontajärjestelmillä voidaan myös suojella omaisuutta sekä arvoesineitä. Esimerkiksi kaupan kassalla työskentelevän myyjän turvallisuutta voidaan parantaa kameravalvonnan avulla. Mahdollisen rikoksen tapahtuessa kameravalvonnan avulla voidaan selvittää rikoksentekijä. Kuvassa 1 on demonstroitu eri valvontajärjestelmien toteutusta teollisuusalueella.

Kuva 1. Esimerkkikuva valvontajärjestelmien toteutuksesta teollisuusalueella.

2.1 Kameravalvonta

Kameravalvonta on yleisesti käytetty valvontamenetelmä, jonka avulla pyritään suojaamaan ihmisiä sekä omaisuutta. Kameravalvonnalla saadaan kuvamateriaalia niistä tiloista, joihin se on kohdistettu. Sen avulla pyritään ehkäisemään ja selvittämään valvottavassa kohteessa ilmeneviä ongelmia eli järjestelmän tehtävä on ehkäistä rikoksia ja mahdollisesti selvittää niitä. Kameravalvontaa voidaan myös käyttää erilaisten teollisuusprosessien valvomiseen sekä henkilö- ja ajoneuvoliikenteen kulunohjaukseen [3]. Teollisuusprosessien valvonnalla voidaan toteuttaa laaduntarkkailua.

Kameravalvontaa voidaan toteuttaa kahdella eri tavalla eli reaaliaikaisen kuvan tarkkailulla sekä kuvatallenteiden analysoinnilla. Reaaliaikaista kameravalvontaa käytetään esimerkiksi myymälöissä. Esimerkiksi vartiointiliike voi käyttää kameravalvontaa hyödykseen töissä. Reaaliaikaisen kameravalvonnan avulla on helpompaa havainnoida ja ehkäistä mahdollisia rikoksia. Suurimmissa ostoskeskuksissa kameravalvontaa seuraa vartiointiliike, joka auttaa mahdollisissa kiinnitoissa rikoksen tapahduttua. [3.]

Kuvamateriaalin analysoinnilla voidaan selvittää esimerkiksi rikoksen tapahtumia jälkikäteen. Kameravalvonnasta syntyneiden tallenteiden avulla voidaan selvittää tapahtumaan liittyviä tekijöitä. Kuvamateriaalia voidaan käyttää myös tarvittaessa todistusaineistona rikoksesta epäiltyä vastaan. [3.]

Kameravalvontaan sovelletaan erilaisia lakeja, kuten henkilötietolakia (523/1999). Esimerkiksi lakien avulla on määritelty, ettei kameravalvontaa saa toteuttaa saniteettitiloihin tai muihin yksityisiin tiloihin. Kameravalvontaa toteutettaessa tulee ottaa huomioon kaikki kamera-valvontaa koskevat lakipykälät.

2.2 Kulunvalvonta

Kulunvalvontajärjestelmän avulla voidaan rajoittaa, valvoa, ohjata sekä rekisteröidä ihmisten liikkumista eri tiloissa. Yleisesti kulunvalvontajärjestelmiä käytetään useissa työpaikoissa, laitoksissa, pankeissa ja toimistoissa, joissa halutaan seurata työntekijöiden liikkumista kiinteistössä. Kulunvalvontajärjestelmällä pyritään suojaamaan ihmisten omaisuutta ja tietoja sekä antamaan turvallisuuden tunteen ihmisille. Kulunvalvontajärjestelmä tallentaa tietoja kulku-

luvan käytöstä, jonka avulla voidaan nähdä kuka on liikkunut viimeksi tietystä ovesta. Kulunvalvonnalla estetään oikeudeton liikkuminen halutuissa tiloissa tai alueilla. Yleensä kulunvalvontaan liitetään erilaisia työajanseurantamenetelmiä, joiden avulla voidaan pitää lokia työntekijöistä. [4.] Kulunvalvontaoikeuksia voidaan jaotella ryhmiin kulunvalvonnan hallinnan helpottamiseksi.

Kulkuoikeuksia on mahdollista rajata eri henkilöille hallintaohjelman avulla esimerkiksi kiinteistössä olevien eri ovien mukaan. Kulunvalvontajärjestelmä voidaan jakaa kahteen osioon, jotka ovat tiedonkeruu- ja tiedonkäsittely-osiot. Tiedonkeruuosioon kuuluvat keskitin, tiedonkeruuverkko sekä kulunvalvonnassa käytettävät päätteet oheislaitteineen. Keskitin toimii pääteverkon ylläpitäjänä, ja se kommunikoi sovellustietokoneiden kanssa. Kulunvalvontapäätteiltä saadut tiedot siirretään sovellustietokoneelle. Tiedonkäsittelyosioon kuuluvat sovellustietokone tai sovellustietokoneet, kulunvalvonnanohjauksen ohjelma sekä tiedonkeruuohjelmat. Kulunvalvonnan etuja ovat sen reaaliaikaisuus sekä tarpeen vaatiessa kulunvalvontaluettua voidaan laajentaa helposti. Lisäksi kulunvalvonnan avulla voidaan etälukita ovia sekä se on käytettävissä vuorokauden ympäri. [5.]

2.3 Murtohälytys- ja paloilmoitinjärjestelmät

Murtohälytysjärjestelmillä pyritään ilmoittamaan erilaisista murtoyrytyksistä, jotka tapahtuvat kiinteistöön. Murtohälytysjärjestelmillä myös suojataan kiinteistössä olevaa omaisuutta ja ihmisiä. Järjestelmä ilmoittaa esimerkiksi silloin, kun joku on rikkonut ikkunan ja luvattomasti tunkeutunut kiinteistön sisälle. Hälytyksestä lähetetään tieto eteenpäin, joko viranomaisille, hälytyskeskukseen tai vartiointiliikkeelle.

Paloilmoitinjärjestelmillä ennaltaehkäistään tulipaloja, koska ne havaitsevat automaattisesti alkavan tulipalon ja antavat hälytysään tulipalosta. Tällä tavoin järjestelmä suojaa ihmisiä ja itse kiinteistöä, mihin järjestelmä on sijoitettu sekä kiinteistön lähellä olevaa ympäristöä. Nykyiset laajat järjestelmät osaavat tehdä hälytyksen suoraan pelastuslaitokselle, josta saadaan nopeasti apu tulipaloa varten. Järjestelmä osaa ilmoittaa pelastuslaitokselle tarkan sijainnin tulipalosta. Tästä on hyötyä esimerkiksi isolla teollisuusalueella, jossa rakennuksia ei ole mitenkään erityisesti numeroitu. Paloilmoittimia käytetään myös kotitalouksissa, joissa halutaan lisätä omaa turvallisuutta. Nykyisin laissa on määritelty, että kaikissa rakennuksissa vaaditaan vähintään palovaroittimet.

3 KAMERAVALVONTAJÄRJESTELMÄÄN VAIKUTTAVAT LAIT

Kameravalvontajärjestelmään vaikuttavat henkilötietolaki (523/1999), rikoslaki (1889/39) sekä laki yksityisyyden suojasta työelämässä (2004/759). Lakien avulla määritellään kameravalvonnalle erilaisia edellytyksiä sen toteuttamisesta. Esimerkiksi kameravalvonnasta tulee julkisesti ilmoittaa kaikille valvotussa tilassa oleville sekä kameravalvontajärjestelmästä tulee tehdä rekisteriseloste, josta nähdään, mihin kuvamateriaalia käytetään ja ketkä kuvamateriaalia käsittelevät.

3.1 Henkilötietolaki

Henkilötietolaki (HL) 523/1999 on yleislaki, joka koskee henkilötietojen käsittelyä. Lain periaatteita sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka suoritetaan kameravalvontajärjestelmän tai jonkun muun tallentavan järjestelmän avulla. [6.]

1. luvun ja 3 §:n mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi. Tämän määritelmän mukaan tallentavasta kameravalvontajärjestelmästä syntyvä kuva- ja äänimateriaali on henkilötietoa.

Lisäksi pykälän mukaan henkilörekisterillä tarkoitetaan käyttötarkoituksensa vuoksi yhteenkuluvista merkinnöistä muodostuvaa henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, jota käsitellään osin tai kokonaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla taikka joka on järjestetty kortistoksi, luetteloksi tai muulla näihin verrattavalla tavalla siten, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot voidaan löytää helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta. Tämän määritelmän perusteella tallentavasta kameravalvontajärjestelmästä syntyvästä henkilötiedoista tulee muodostaa rekisteriseloste.

Luvussa 2 käsitellään henkilötietojen käsittelyä koskevia yleisiä periaatteita. 5 §:n eli huolellisuusvelvoitteen mukaan rekisterinpitäjän tulee käsitellä henkilötietoja laillisesti, noudattaa huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa sekä toimia muutoinkin niin, ettei rekisteröidyn yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojan turvaavia perusoikeuksia rajoiteta ilman

laissa säädettyä perustetta. Sama velvollisuus on sillä, joka itsenäisenä elinkeinon- tai toiminnanharjoittajana toimii rekisterinpitäjän lukuun. [HL, 2 luku, 5 §] Tämä tarkoittaa kameravalvonnassa sitä, että järjestelmästä syntyvää tallennettua kuva- ja äänimateriaalia käsitellään laillisesti ja ettei yksityisyyden suojaa rikota.

Henkilötietojen käsittelyn suunnittelu eli 6 §:n mukaan henkilötietojen käsittelyn tulee olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä se, mistä henkilötiedot säännönmukaisesti hankitaan ja mihin niitä säännönmukaisesti luovutetaan, on määriteltävä ennen henkilötietojen keräämistä tai muodostamista henkilörekisteriksi. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus tulee määritellä siten, että siitä ilmenee, minkälaisen rekisterinpitäjän tehtävien hoitamiseksi henkilötietoja käsitellään. [HL, 2 luku, 6 §] Tämä tarkoittaa kameravalvonnassa sitä, että tallennetun kuva- ja äänimateriaalin luovutus eteenpäin tulee määrittää rekisteriselosteessa ennen kameravalvonnan käyttöönottoa.

8 §:n mukaan henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan:

- 1) Rekisteröidyn yksiselitteisesti antamalla suostumuksella [HL, 2 luku, 8 §].
- 2) Rekisteröidyn toimeksiannosta tai sellaisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osallisena, taikka sopimusta edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä [HL, 2 luku, 8 §].
- 3) Jos käsittely yksittäistapauksessa on tarpeen rekisteröidyn elintärkeän edun suojaamiseksi [HL, 2 luku, 8 §].
- 4) Jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta [HL, 2 luku, 8 §].
- 5) Jos rekisteröidyllä on asiakas- tai palvelussuhteen, jäsenyyden tai muun niihin verrattavan suhteen vuoksi asiallinen yhteys rekisterinpitäjän toimintaan (yhteysvaatimus) [HL, 2 luku, 8 §].
- 6) Jos rekisteröidyllä on konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän asiakkaita tai työntekijöitä koskevista tiedoista ja näitä tietoja käsitellään kyseisen yhteenliittymän sisällä [HL, 2 luku, 8 §].

- 7) Jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän toimeksiannosta tapahtuvaa maksupalvelua, tietojenkäsittelyä tai muita niihin verrattavia tehtäviä varten [HL, 2 luku, 8 §].
- 8) Jos kysymys on henkilön asemaa, tehtäviä ja niiden hoitoa julkisyhteisössä tai elinkeinoelämässä kuvaavista yleisesti saatavilla olevista tiedoista ja näitä tietoja käsitellään rekisterinpitäjän tai tiedot saavan sivullisen oikeuksien etujen turvaamiseksi [HL, 2 luku, 8 §].
- 9) Jos tietosuojalautakunta on antanut käsittelyyn 43 §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan [HL, 2 luku, 8 §]. Henkilötietolain 43 §:n 1 momentti tarkoittaa, että tietosuojalautakunta voi antaa 8 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun luvan henkilötietojen käsittelyyn, jos käsittely on tarpeen rekisteröidyn elintärkeän edun suojaamiseksi muussa kuin yksittäistapauksessa taikka yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai sellaisen julkisen vallan käyttämiseksi, joka kuuluu rekisterinpitäjälle tai sivulliselle, jolle tiedot luovutetaan [HL, 9 luku, 43 §]. Lupa voidaan myöntää myös rekisterinpitäjän tai tiedot saavan sivullisen oikeutetun edun toteuttamiseksi edellyttäen, ettei tietojen tällainen käsittely vaaranna henkilön yksityisyyden suojaa ja oikeuksia [HL, 9 luku, 43 §]. Henkilötietolain 43 §:llä tarkoitetaan kameravalvonnassa sitä, että tietosuojalautakunta voi antaa erillisen luvan kuva- ja äänitallenteiden käsittelyyn, jos se on rekisteröidyn edun kannalta elintärkeää.

Tämä tarkoittaa kameravalvonnassa sitä, että kameravalvonnasta syntyviä kuva- ja äänitallenteita ei saa käsitellä ilman oikeudellista perustetta tai asianomistajan lupaa. Esimerkiksi poliisi voi käyttää tallenteita hyödyksi niissä tapauksissa, joissa on tapahtunut tai epäillään tapahtuneen rikos.

9 §:n mukaan käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia (tarpeellisuusvaatimus) [HL, 2 luku, 9 §]. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että työntekijän turvallisuutta parannetaan kameravalvonnan avulla.

10 §:n mukaan rekisterinpitäjän on laadittava henkilörekisteristä rekisteriseloste, josta ilmenee:

- 1) Rekisterinpitäjän ja tarvittaessa tämän edustajan nimi ja yhteystiedot [HL, 2 luku, 10 §].
- 2) Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus [HL, 2 luku, 10 §].

- 3) Kuvaus rekisteröityjen ryhmästä tai ryhmistä ja näihin liittyvistä tiedoista tai tietoryhmistä [HL, 2 luku, 10 §].
- 4) Mihin tietoja säännönmukaisesti luovutetaan ja siirretäänkö tietoja Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle [HL, 2 luku, 10 §].
- 5) Kuvaus rekisterin suojauksen periaatteista [HL, 2 luku, 10 §].

Rekisterinpitäjän on pidettävä rekisteriseloste yleisesti kaikkien saatavilla. Tästä velvollisuudesta voidaan poiketa, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden, puolustuksen tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vuoksi, rikosten ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi taikka verotukseen tai julkiseen talouteen liittyvän valvontatehtävän vuoksi. [HL, 2 luku, 10 §] Tal-
lentavasta kameravalvontajärjestelmästä, joka nauhoittaa kuva- ja äänimateriaalia, tulee tehdä rekisteriseloste. Rekisteriselosteessa täytyy tulla ilmi yllä olevat asiat.

6. luvun 24 §:n mukaan rekisterinpitäjän on henkilötietoja kerätessään huolehdittava siitä, että rekisteröity voi saada tiedon rekisterinpitäjästä ja tarvittaessa tämän edustajasta, henkilötietojen käsittelyn tarkoituksesta sekä siitä, mihin tietoja säännönmukaisesti luovutetaan, samoin kuin ne tiedot, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi asianomaiss-
sa henkilötietojen käsittelyssä. Tiedot on annettava henkilötietoja kerättäessä ja talletettaessa, tai jos tiedot hankitaan muualta kuin rekisteröidyltä itseltään ja tietoja on tarkoitus luovuttaa, viimeistään silloin, kun tietoja ensi kerran luovutetaan.

Tiedonantovelvollisuudesta voidaan poiketa seuraavissa tapauksissa:

- 1) Jos rekisteröity on jo saanut nämä tiedot [HL, 6 luku, 24 §].
- 2) Jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden, puolustuksen tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vuoksi, rikosten ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi taikka verotukseen tai julkiseen talouteen liittyvän valvontatehtävän vuoksi [HL, 6 luku, 24 §].
- 3) Kerättäessä tietoja muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, jos tietojen antaminen rekisteröidylle on mahdotonta tai vaatii kohtuutonta vaivaa taikka aiheuttaa rekisteröidylle tai tietojenkäsittelyn tarkoitukselle olennaista vahinkoa tai haittaa eikä talletettavia tietoja käytetä rekisteröityä koskevaan päätöksentekoon taikka jos tietojen keräämisestä, tallettamisesta tai luovuttamisesta on nimenomaisesti säädetty [HL, 6 luku, 24 §].

Kameravalvonnassa tällä tarkoitetaan sitä, että kuvattu henkilö voi pyytää tiedot rekisterinpitäjältä ja siitä, mihin kuvamateriaalia käytetään.

26 §:n mukaan jokaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus tiedon etsimiseksi tarpeelliset seikat ilmoitettuaan saada tietää, mitä häntä koskevia tietoja henkilörekisteriin on talletettu tai, ettei rekisterissä ole häntä koskevia tietoja. Rekisterinpitäjän on samalla ilmoitettava rekisteröidylle rekisterin säännönmukaiset tietolähteet sekä se, mihin rekisterin tietoja käytetään ja säännönmukaisesti luovutetaan. Pykälän mukaan kuvattu henkilö saa pyytää hänestä kuvatun materiaalin katsottavaksi kuvan ja äänen kanssa. Lisäksi kameravalvonnan toteuttajan tulee julkisesti ilmoittaa kameravalvonnasta kaikille.

Luvussa 7 käsitellään tietoturvallisuutta ja tietojen säilytystä. 32 §:n mukaan rekisterinpitäjän on toteutettava tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi asiattomalta pääsylvä tietoihin ja vahingossa tai laittomasti tapahtuvalta tietojen hävittämislä, muuttamiselta, luovuttamiselta, siirtämiseltä taikka muulta laittomalta käsittelyltä. Toimenpiteiden toteuttamisessa on otettava huomioon käytettävissä olevat tekniset mahdollisuudet, toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset, käsiteltävien tietojen laatu, määrä ja ikä sekä käsittelyn merkitys yksityisyyden suojan kannalta. [HL, 7 luku, 32 §] Tällä tarkoitetaan sitä, että kameravalvonnasta syntyvät kuva- ja äänimateriaalit tulee säilyttää asianmukaisella tavalla.

33 §:ssä käsitellään vaiiolovelvollisuutta. Lain mukaan joka henkilötietojen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä suorittaessaan on saanut tietää jotakin toisen henkilön ominaisuuksista, henkilökohtaisista oloista tai taloudellisesta asemasta, ei saa tämän lain vastaisesti sivulliselle ilmaista näin saamiaan tietoja. Kameravalvonnan kuvamateriaalin vastuuhenkilö tai vastuuhenkilöt eivät saa julkaista tai kertoa näkemiään tietoja eteenpäin kenellekään.

34 §:n mukaan henkilörekisteri, joka ei ole enää rekisterinpitäjän toiminnan kannalta tarpeellinen, on hävitettävä, jollei siihen talletettuja tietoja ole erikseen säädetty tai määrätty säilytettäväksi. Kameravalvonnasta syntyvät tallenteet tulee hävittää rekisteriselosteessa määrätyn ajan sisällä. Tallenteita voidaan mahdollisesti säilyttää pidempään, jos tulee ilmoitus rikoksesta tai jostain muusta vahingonteosta, johon nauhoituksia tarvitaan asian selvittämiseksi.

3.2 Laki yksityisyyden suojasta työelämässä

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (LYST) 13.8.2004/759 5. luvun ja 16 § mukaan työnantaja saa toteuttaa jatkuvasti kuvaa välittävän tai kuvaa tallentavan teknisen laitteen käyttöön perustuvaa valvontaa käytössään olevissa tiloissa työntekijöiden ja muiden tiloissa oleskelevien henkilökohtaisen turvallisuuden varmistamiseksi, omaisuuden suojaamiseksi tai tuotantoprosessien asianmukaisen toiminnan valvomiseksi sekä turvallisuutta, omaisuutta tai tuotantoprosessia vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisemiseksi tai selvittämiseksi. Kamera-valvontaa ei kuitenkaan saa käyttää tietyn työntekijän tai tiettyjen työntekijöiden tarkkailuun työpaikalla. Lisäksi käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa tai muissa henkilöstötiloissa taikka työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitetussa työhuoneessa ei myöskään saa olla kameravalvontaa. [LYST 5 luku 16 §]

Työnantaja voi kuitenkin 1 momentin estämättä kohdentaa kameravalvonnan tiettyyn työpiisteeseen, jossa työntekijöitä työskentelee, jos tarkkailu on välttämätöntä [LYST, 5 luku, 16 §]. Esimerkkejä tällaisista valvontatilanteista ovat:

- 1) Työntekijän työhön liittyvän ilmeisen väkivallan uhkan tai hänen turvallisuudelleen tai terveydelleen ilmeisen haitan tai vaaran ehkäisemiseksi [LYST, 5 luku, 16 §].
- 2) Omaisuuteen kohdistuvien rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi, jos työntekijän tehtävän olennaisena osana on käsitellä arvoltaan tai laadultaan merkittävää omaisuutta, kuten rahaa, arvopapereita tai arvoesineitä [LYST, 5 luku, 16 §].
- 3) Työntekijän etujen ja oikeuksien varmistamiseksi, jos kameravalvonta perustuu tarkkailun kohteeksi tulevan työntekijän pyyntöön ja asiasta on sovittu työnantajan ja työntekijän välillä [LYST, 5 luku, 16 §].

5. luvun ja 17 §:n mukaan työnantajan on kameravalvontaa suunnitellessaan ja toteuttaessaan pidettävä huolta siitä, että:

- 1) Ennen kameravalvonnan käyttöönottamista selvitetään työntekijöiden yksityisyyteen vähemmän puuttuvien muiden keinojen käyttömahdollisuudet [LYST, 5 luku, 17 §].
- 2) Työntekijän yksityisyyteen ei puututa enempää kuin on välttämätöntä toimenpiteiden tarkoituksen saavuttamiseksi [LYST, 5 luku, 17 §].

- 3) Valvonnalla saatujen henkilöitä koskevien tallenteiden käyttö ja niiden muu käsittely suunnitellaan ja toteutetaan ottaen huomioon, mitä henkilötietolain 5-7, 10 ja 32-34 §:ssä säädetään, riippumatta siitä, muodostavatko tallenteet mainitussa laissa tarkoitettun henkilörekisterin [LYST, 5 luku, 17 §]. Henkilötietolain 7 § tarkoittaa käyttötarkeitussidonnaisuutta, jossa sanotaan, että henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteensopimaton 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa [HL, 2 luku, 7 §]. Myöhempää henkilötietojen käsittelyä historiallista tutkimusta taikka tieteellistä tai tilastotarkoitusta varten ei pidetä yhteensopimattomana alkuperäisten käsittelyn tarkoitusten kanssa [HL, 2 luku 7 §].
- 4) Tallenteita käytetään vain niihin tarkoituksiin, joita varten tarkkailua on suoritettu [LYST, 5 luku, 17 §].
- 5) Työntekijöille tiedotetaan 21 §:ssä tarkoitettun yhteistoiminta- tai kuulemismenettelyn jälkeen kameravalvonnan alkamisesta, toteuttamisesta ja siitä, miten ja missä tilanteissa mahdollisia tallenteita käytetään sekä 16 §:n 2 momentin tarkoittamissa tilanteissa kameroiden sijainnista [LYST, 5 luku, 17 §].
- 6) Kameravalvonnasta ja sen toteuttamistavasta ilmoitetaan näkyvällä tavalla niissä tiloissa, joihin kamerat on sijoitettu [LYST, 5 luku, 17 §].

Työnantajalla on oikeus 1 momentin 4 kohdan ja 21 §:n estämättä käyttää tallenteita:

- 1) Työsuhteen päättämisen perusteen toteennäyttämiseksi [LYST, 5 luku, 17 §].
- 2) Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986) tarkoitettun häirinnän tai ahdistelun taikka työturvallisuuslaissa (738/2002) tarkoitettun häirinnän ja epäasiallisen käytöksen selvittämiseksi ja toteennäyttämiseksi, jos työnantajalla on perusteltu syy epäillä työntekijän syyllistyneen häirintään, ahdisteluun tai epäasialliseen käytökseen [LYST, 5 luku, 17 §].
- 3) Työtapaturman tai muun työturvallisuuslaissa tarkoitettua vaaraa tai uhkaa aiheuttaneen tilanteen selvittämiseksi [LYST, 5 luku, 17 §].

Tallenteet on hävitettävä heti, kun ne eivät enää ole tarpeen kameravalvonnan tarkoituksen toteuttamiseksi ja viimeistään vuoden kuluttua tallentamisen päättymisestä. Tallenteen saa kuitenkin säilyttää tämän määräajan jälkeen, jos se on tarpeen ennen säilyttämisen enim-

määsmääräajan loppua selvitettäväksi tulleen 2 momentissa tarkoitetun asian käsittelyn loppuun saattamiseksi tai jos työnantaja tarvitsee tallennetta työsuhteen päättämisen asianmukaisuuden toteennäyttämiseksi taikka jos tallenteen säilyttämiseen on muu erityinen syy. [LYST, 5 luku, 17 §]

7. luvun ja 21 §:n mukaan ennen kameravalvontajärjestelmän käyttöönottoa henkilökuntaa tulee informoida yhteistoiminta- tai kuulemismenettelyssä. 21 §:n mukaan työntekijöihin kohdistuvan kameravalvonnan, kulunvalvonnan ja muun teknisin menetelmin toteutetun valvonnan tarkoitus, käyttöönotto ja valvonnassa käytettävät menetelmät sekä sähköpostin ja muun tietoverkon käyttö sekä työntekijän sähköpostin ja muuta sähköistä viestintää koskevien tietojen käsittely kuuluvat yhteistoiminnasta yrityksissä annetussa laissa, yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa sekä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetussa laissa tarkoitetun yhteistoimintamenettelyn piiriin. Yhteistoiminta- tai kuulemismenettelyn jälkeen työnantajan on määriteltävä työntekijöihin kohdistuvan teknisin menetelmin toteutetun valvonnan käyttötarkoitus ja siinä käytettävät menetelmät sekä tiedotettava työntekijöille valvonnan tarkoituksesta, käyttöönotosta ja siinä käytettävistä menetelmistä sekä sähköpostin ja tietoverkon käytöstä. [LYST, 7 luku, 21 §]

3.3 Rikoslaki

Kameravalvonnassa tulee ottaa huomioon rikoslain (RL) 9.6.2000/531 pykälät 5, 6 ja 7, jotka käsittelevät salakuuntelua, salakatselua ja salakuuntelun sekä salakatselun valmistelua. 5 §:ssä käsitellään salakuuntelua. Laissa sanotaan, että joka oikeudettomasti teknisellä laitteella kuuntelee tai tallentaa

- 1) keskustelua, puhetta tai yksityiselämästä aiheutuvaa muuta ääntä, jota ei ole tarkoitettu hänen tietoonsa ja joka tapahtuu tai syntyy kotirauhan suojaamassa paikassa, taikka
- 2) muualla kuin kotirauhan suojaamassa paikassa salaa puhetta, jota ei ole tarkoitettu hänen eikä muunkaan ulkopuolisen tietoon, sellaisissa olosuhteissa, joissa puhujalla ei ole syytä olettaa ulkopuolisen kuulevan hänen puhettaan,

on tuomittava salakuuntelusta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Kamera-valvonnan tallenteiden katsomisesta tai pelkästä äänen kuuntelemisesta voidaan tuomita henkilö salakuunteluun.

6 §:ssä käsitellään salakatselua. Laissa sanotaan, että joka oikeudettomasti teknisellä laitteella katselee tai kuvaa

- 1) kotirauhan suojaamassa paikassa taikka käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa oleskelevaa henkilöä taikka
- 2) yleisöltä suljetussa 3 §:ssä tarkoitetussa rakennuksessa, huoneistossa tai aidatulla pihalueella oleskelevaa henkilöä tämän yksityisyyttä loukaten,

on tuomittava salakatselusta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Kameravalvonnan tallenteiden katseleminen oikeudettomasti ilman ääniä tai äänien kanssa on rangaistava teko, josta tuomitaan salakatseluun.

7 §:ssä käsitellään salakuuntelun ja salakatselun valmistelua. Pykälän mukaan, joka sijoittaa 5 tai 6 §:ssä tarkoitetun laitteen salakuuntelussa tai -katselussa käytettäväksi, on tuomittava salakuuntelun valmistelusta tai salakatselun valmistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Laittoman kameravalvonnan valmistelemisen on rangaistava rikos lain mukaan.

4 TIETOSUOJAVALTUUTETUN POHDINTAA KAMERAVALVONNASTA

Lain tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta (27.5.1994/389) 5 §:n mukaan tietosuojavaltuutetun tehtävänä on:

- 1) käsitellä ja ratkaista henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyä koskevat asiat siten kuin henkilötietolaissa ja luottotietolaissa säädetään sekä hoitaa muut mainituista laeista johtuvat tehtävät
- 2) seurata henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyn yleistä kehitystä ja tehdä tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita
- 3) huolehtia toimialaansa kuuluvasta tiedotustoiminnasta
- 4) huolehtia henkilötietojen käsittelyyn liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä

Kameravalvonnan osalta tällä tarkoitetaan sitä, että tietosuojavaltuutettu antaa neuvoja kameravalvontajärjestelmän laillisesta toteutuksesta, hyvistä tietojenkäsittelytavoista sekä opastusta rekisteriselosteen tekemisessä. Lisäksi tietosuojavaltuutettu voi varoittaa rikoslaissa (531/2000) kerrotuista rangaistuksista, jotka pitää ottaa huomioon kameravalvontajärjestelmää toteutettaessa.

Tietosuojavaltuutetulla on oikeus käyttää tarkastustoimintaa. Tarkastustoiminnassa tietosuojavaltuutettu tarkastaa henkilörekistereitä ja hänellä on mahdollisuus käyttää asiantuntijoita apunaan. Tarkastustoiminnalla pyritään valvomaan henkilörekistereiden lainmukaisuutta ja ohjaamaan rekisterinpitäjää lainmukaiseen suuntaan. Toiminnalla pyritään myös parantamaan rekisterinpitäjän järjestelmän tasoa sekä ennalta ehkäisemään tietosuojaloukkauksia. Tietosuojavaltuutettu toteuttaa tarkastuksen kahdella tavalla, joko kirjallisella selvityspyynnöllä tai kyselyllä. Yleensä tarkastukseen kuuluu myös tarkastuskäynti, jota voidaan hyödyntää kyselyssä. [7.]

4.1 Erilaisten lakien soveltaminen kameravalvontaan

Tietosuojavaltuutetun ja henkilötietolain mukaan henkilötiedoilla tarkoitetaan eri alustoille talletettuja tietoja, joista voidaan tunnistaa tiettyjä luonnollisia henkilöitä kuvan avulla. Tämän takia kameravalvonnasta syntyvä kuva- ja äänimateriaali on henkilötietoa, jos henkilö on niistä mahdollisesti tunnistettavissa. On olemassa yksi poikkeustilanne henkilötietolakia ja muita erityislakeja sovellettaessa, tämä koskee henkilötietojen käsittelyä tavanomaisessa henkilökohtaisessa käytössä. Luonnollisen henkilön suorittamaa kameravalvontaa yksinomaan henkilökohtaisiin tarkoituksiinsa ei pidetä henkilötietolain 2 §:n 3 mom. mukaan henkilötietojen käsittelynä. [6.] Tällä tarkoitetaan, jos henkilö kuvaa esimerkiksi kotieläinten ruokintaa omaa henkilökohtaista käyttöä varten.

Tallentavasta kameravalvonnasta tulee tehdä rekisteriseloste, joten kameravalvonnan harjoittaja toimii rekisterinpitäjänä. Rekisterinpitäjä vastaa aina, että henkilötietoja käsitellään lainmukaisesti. Rekisterinpitäjänä voi toimia esimerkiksi yritys, yhteisö tai henkilö. Tallentava kameravalvontajärjestelmä voidaan ulkoistaa kolmannelle osapuolelle, jolloin henkilötietojen käsittely siirtyy sen vastuulle. Henkilö tulee rekisteröidyksi, kun järjestelmän tallenteessa on selvä kuva henkilöstä. [6.]

4.2 Rekisteriseloste

Kameravalvontajärjestelmää suunniteltaessa kannattaa käyttää apuna henkilötietolain 10 §:n tarkoittamaa rekisteriselostetta. Jos sovelletaan henkilötietolain henkilötietojen käsittelyä, niin aina on laadittava henkilötietojen käsittelyä varten rekisteriseloste. Rekisteriseloste on julkinen asiakirja, joka on aina pidettävä kaikkien saatavilla. [6.]

Rekisteriseloste tulee tehdä jo ennen kameravalvontajärjestelmän toteuttamista. Alla on esitelty Kainuun maakunta -kuntayhtymän Kainuun keskussairaalan kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteen sisältö:

- Rekisterin nimi
- Rekisterinpitäjä
- Rekisterin vastuhenkilö
- Rekisteriasioita hoitavat henkilöt
- Rekisterin käyttötarkoitus
- Rekisterin pitämisen peruste
- Rekisterin tietosisältö
- Rekisterin säännönmukaiset tietolähteet
- Säännönmukaisten henkilötietojen luovuttaminen
- Rekisterin sisäinen käyttö
- Rekisterin yhdistäminen muihin henkilörekistereihin
- Rekisterin suojaaminen
- Henkilörekisterin ja rekisteritietojen säilytys, arkistointi ja hävittäminen
- Rekisteröidyn informointi
- Tiedon korjaaminen
- Rekisterihallinto
- Sisäiset rekisteritoiminnan ohjeet ja koulutus

Eri organisaatioilla ja kameravalvontajärjestelmän tarkoituksen mukaisesti rekisteriselosteet vaihtelevat sisällöltään, mutta edellä mainitut asiat toimivat rekisteriselosteen perusrunkona.

4.3 Hyvän tietojenkäsittelyn merkitys

Rekisterinpitäjänä toimiva organisaatio päättää kameravalvonnan käyttöönotosta, järjestelmän hankinnasta sekä siitä, kuka saa käsitellä henkilötietoja. Jokaisessa tilanteessa kuitenkin organisaation vastuuhenkilöiden tulee huolehtia henkilötietojen käsittelyn sekä muun toiminnan lainmukaisuudesta. Organisaation tulee tehdä lainmukainen päätöksenteko järjestelmän hankinnasta ja käyttöönotosta. Kameravalvonnan käyttöönottoon mennessä organisaation on selvitettävä valvonnan käyttötarkoitus eli miksi kuvataan ja minkä vuoksi. Yleensä kameravalvonnalla haetaan organisaatioon tai yhteisöön turvallisuutta tai omaisuuden turvaamista. [6.]

Kameravalvonnasta syntyvien tallenteiden henkilötietoja tulee rajoittaa niiden tarpeellisuuden mukaan. Esimerkiksi kameravalvontaa ei saa sijoittaa vain yhden henkilön työhuoneeseen, jotta työntekijää voitaisiin seurata koko ajan. Ennen kameravalvonnan käyttöönottoa tulee huomioida, miten tallenteita säilytetään ja milloin ne hävitetään. Tallenteet tulee hävittää heti, kun niitä ei enää tarvita. Organisaation tai ulkoistetun kolmannen osapuolen tulee miettiä hyviä käsittelytapoja hävittää tallenteet, etteivät ne joudu väärin käsiin. [6.]

Tietosuojavaltuutettu suosittelee, että kuvamateriaalin tallennustarpeen olemassaolo tarkistetaan viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa kuvaamisesta. Kameravalvontaa toteutettaessa kolmannen osapuolen avulla tulee muistaa, että toimeksiantaja on aina vastuussa toimintojen laillisuudesta. Näin ollen toimeksiantajan kannattaisi tehdä vuosittaisia tarkastuksia, että kuvamateriaalia käsitellään ja hävitetään oikealla tavalla. Ennen kameravalvonnan käyttöönottoa kannattaa myös miettiä, ketkä saavat käsitellä kuvamateriaalia. Jokaista työntekijää ei tule päästää kuuntelemaan ja katselemaan tallenteita. Tämän takia on hyvä varmistaa valittujen henkilöiden luotettavuus, jotta vältytään tiedon leviämiseltä. Tietosuojavaltuutettu painottaa myös sitä, ettei tallenteita tule käyttää muuhun kuin siihen määrättyihin tarkoituksiin. [6.]

4.4 Kameravalvonnasta tiedottaminen ja tarkastusoikeus

Tiedottaminen kameravalvonnasta siihen kohdistetussa tilassa on välttämätöntä. Jokaisella on oikeus tietää kameravalvonnan käytöstä, ja siitä on tiedotettava avoimesti. Lisäksi on ker-

rottava, miksi tietoja kerätään, mihin tallenteita ja valvontaa käytetään sekä kuka käyttää tallenteita. Usein kameravalvonnasta tehty rekisteriseloste ja muut tiedotteet pidetään lähellä kameravalvontailmoitusta. [6.]

Yleensä kameravalvonnasta tiedotetaan ”Alueella tallentava kameravalvonta” -ohjekilvellä. Kuvasta 2 nähdään tallentavan kameravalvonnan ohjekilpi.

Kuva 2. Tallentavan kameravalvonnan ohjekilpi Sotkamon terveysasemalla.

Jokaisella kuvatulla henkilöllä on tarkastusoikeus henkilörekisterissä oleviin tallenteisiin, joissa henkilö itse on kuvattuna. Henkilö saa nähdä kuvattun materiaalin äänen ja kuvan kanssa. Tarkastusoikeutta voidaan pyytää allekirjoitetulla kirjeellä tai käymällä henkilökohtaisesti rekisterinpitäjän luona. Tarkastusoikeuden yhteydessä rekisteröidyn tulee antaa tietoa, milloin häntä on kuvattu ja missä. Mahdollisimman tarkka kuvaus ajasta helpottaa oikean tallenteen etsimistä. Joissain tapauksissa rekisteröidyn henkilön kuva auttaa tallenteen etsimisessä. [6.]

Jos rekisterinpitäjä ei halua antaa kuvamateriaalia rekisteröidylle, rekisterinpitäjän täytyy tehdä kieltäytymisestä kirjallinen todistus rekisteröidylle. Kirjallisesta todistuksesta täytyy tulla ilmi syy, miksi rekisterinpitäjä ei luovuta tietoja. Rekisterinpitäjän tulee antaa rekisteröidylle vastaus kolmen kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä. Jos rekisteröidylle ei luovuteta tietoja kolmen kuukauden kuluessa ilman pätevää syytä, tietosuojavaltuutettu voi ottaa asian käsiteltäväksi. [6.]

4.5 Tallenteiden hävittämisen lainmukaisuus ja poikkeukset

Tietosuojavaltuutetun ja työelämän tietosuojalain mukaan kameravalvonnasta syntyvät tallenteet tulee hävittää välittömästi, kun ne eivät ole enää tarpeellisia tarkoituksen toteuttamiseksi. Tallenteet on hävitettävä viimeistään vuoden kuluttua tallentamisen päättymisestä. Tallenteiden hävittämisessä täytyy myös huomioida henkilötietolain tarpeellisuusvaatimus sekä eri säännökset henkilörekisterin hävittämisestä. [6.]

Tallenteita voidaan tarpeen mukaan säilyttää määrätyn ajan jälkeen, jos esimerkiksi selvitetään valvotussa tilassa tapahtunutta häirintää, epäasiallista käytöstä, ahdistelua tai työtapa-turmaa. Tallenteita voidaan säilyttää myös pitempään, jos tallenteilla voidaan toteen näyttää asianmukaisesti työsuhteen päättämiseen liittyviä tietoja. [6.] Poliisi voi käyttää tallenteita rikoksen selvittämiseen, jolloin tallenteita säilytetään mahdollisesti määräajan jälkeen.

5 KAINUUN MAAKUNTA -KUNTAYHTYMÄN KAMERAVALVONTAJÄRJESTELMIEN REKISTERISELOSTEET

Kainuun maakunta -kuntayhtymällä on kameravalvontajärjestelmiä eri puolilla Kainuuta. Kameravalvontajärjestelmiä on sijoitettu Kainuun keskussairaalalle, Suomussalmen terveysasemalle, Suomussalmen vammaispalvelukeskukseen, Salmijärven lastensuojeluyksikköön, Sotkamon terveysasemalle sekä Kajaanin ja Paltamon sosiaalipalvelukeskuksiin. Yleisesti kameravalvontajärjestelmillä pyritään parantamaan työntekijöiden turvallisuutta sekä yleistä järjestystä. Tässä luvussa käsitellään eri kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteiden sisältöä, kuten rekisterin käyttötarkoitusta, pitämisen perusteita, tietosisältöä, rekisterin suojausta, miten kameravalvontajärjestelmistä on informoitu sekä miten virheelliset tallenteet hävitetään.

5.1 Kainuun keskussairaala

Kainuun keskussairaalalla olevan kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteen nimi on kameravalvontajärjestelmärekisteri. Rekisterin käyttötarkoituksena on kerätä järjestelmään niitä tietoja, joiden avulla tekninen osasto voi ehkäistä henkilökuntaan, omaisuuteen ja asiakkaisiin kohdistuvan rikollisuuden sekä tietoja voidaan käyttää aiheutettujen vahinkojen vastuukysymysten selvittämiseen. Rekisterin pitämisen perusteena on, että järjestelmän avulla tekninen osasto voi huolehtia henkilöturvallisuudesta, kiinteistön kunnon ja järjestyksen ylläpidosta sekä vahinkoja aiheuttaneiden vastuuseen saattamisesta. Tietoja kerätään järjestelmään vain asioiden hoitamisen kannalta tarpeellisista kohdista. [8.]

Järjestelmään rekisteröidään keskussairaalan sisätiloissa ja huoltopihalla olevien ja liikkuvien henkilöiden kuva. Kameravalvontajärjestelmästä syntyviä tallenteita säilytetään enintään 21 vuorokautta. Tallenteita voidaan käyttää vahingonteon tai jonkin muun rikoksen selvittämiseen. Ilmoitus tapahtuneesta vahingonteosta tai rikoksesta tulee tehdä mahdollisimman nopeasti, koska säilytysaika on 21 vuorokautta. Tallenteita säilytetään niin kauan, että rikos on saatu selvitettyä. Viranomaiset huolehtivat tämän jälkeen tallenteen tuhoamisesta. [8.]

Tietoja luovutetaan vain tarvittaessa poliisille, jos kuvamateriaalissa on jotain tietoa rikoksen selvittämisen kannalta. Järjestelmän suojauksesta on huolehdittu sillä tavalla, että nauhoittava

laite on sijoitettu lukittuun tilaan, johon on pääsy vain sairaalainsinöörin myöntämällä luvalla. Kuvamateriaalin katselemiseen tarvitaan erillinen videolaite ja monitori. [8.]

Tavanomaisessa yleisösisäänkäynnissä on ilmoitus nauhoittavasta kameravalvonnasta. Rekisteriselosteessa ei mainita henkilökunnan informoinnista kameravalvonnan käyttöönoton yhteydessä. Tiedon korjaus on toteutettu sillä tavoin, että epäonnistuneet nauhoitukset hävitetään välittömästi virheen huomaamisesta. [8.]

5.2 Suomussalmen terveysasema

Ylä-Kainuun Suomussalmen terveysaseman kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteen nimi on kameravalvontajärjestelmärekisteri. Kameravalvonnan käyttötarkoituksena on rekisteriselosteen mukaan ulko-ovien ja vastaanoton käytävien valvonta virka-ajan ulkopuolella, ehkäistä satunnaiset ulkopuoliset luvattomat sisällä olijat tai sisälle pyrkijät. Lisäksi osastolla kameravalvontajärjestelmällä turvataan ja seurataan sydänvalvontatilaa, tarkkailutilaa ja varmistetaan päivystyksen eristyshuoneen potilaan terveydentilan seuranta ja tarkkailu. [9.]

Rekisterin pitämisen perusteena on, että järjestelmän avulla vuodeosasto voi seurata ja valvoa osaston potilaita. Lisäksi vastaanotto voi seurata määrättyjen asiakkaiden terveydentilaa sydänvalvontatilassa, tarkkailu- ja eristyshuoneessa. Kameravalvontajärjestelmällä pyritään myös samalla huolehtimaan henkilöturvallisuudesta, kiinteistön kunnosta ja järjestyksen ylläpidosta ja vahinkoja aiheuttaneiden vastuuseen saattamisesta. Tietoja kerätään järjestelmään vain asioiden hoitamisen kannalta tarpeellisista kohdista. [9.]

Suomussalmen terveysaseman kameravalvontajärjestelmä rekisteröi henkilökuntaa, vieraita, osaston potilaita ja vastaanotoille tulevia asiakkaita sisätiloissa, terveysaseman pääoven edessä sekä ambulanssiovella. Kameravalvonnasta syntyviä nauhoituksia säilytetään enintään 21 vuorokautta, jonka jälkeen uusi nauhoitus tuhoaa aikaisemmat nauhoitukset ohjelmallisesti. Jos nauhoituksen säilytysaikana tapahtuu jokin vahingonteko tai muu rikos, nauhoituksia voidaan säilyttää pidempään rikoksen selvittämisen takia. [9.]

Järjestelmän nauhoittava laite on suojattu salasanalla. Järjestelmään voidaan sallia pääsy vain sairaalainsinöörin myöntämällä luvalla. Tallenteiden katselemiseen tarvitaan erillinen videolaite ja monitori. Käyttöönoton yhteydessä henkilökunnalle on pidetty koulutus nauhoitta-

vasta kameravalvonnasta. Jokaisella henkilökuntaan kuuluvalla työntekijällä on velvollisuus kertoa potilaalle, että käytettävässä tilassa on kameravalvonta. Pääsisäänkäynnin luona ja kaikilla ulko-ovilla, joista kuljetaan osastoille, on ilmoitus nauhoittavasta kameravalvonnasta. Ilmoituksia on myös sisätiloissa käytävillä ja huoneissa, joissa on kameravalvonta. Tiedon korjaamisesta on huolehdittu rekisteriselosteen mukaan sillä tavoin, että epäonnistuneet nauhoitukset hävitetään välittömästi virheen toteamisesta. [9.]

5.3 Suomussalmen vammaispalvelukeskus

Suomussalmen vammaispalvelukeskuksen kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteen nimi on Suomussalmen vammaispalvelukeskuksen kameravalvontarekisteri. Kameravalvonnan rekisteriseloste on nähtävillä ryhmäkoti Tähtelän toimistossa. Rekisteriasioita hoitaa vammaispalvelupäällikkö, jonka kautta tarkastuspyynnöt hoidetaan. Kameravalvontajärjestelmän käyttötarkoituksena on kerätä järjestelmään niitä tietoja, joilla voidaan parantaa henkilökunnan, omaisuuden ja asiakkaiden turvallisuutta. Lisäksi kameravalvonnalla ennalta ehkäistään rikoksia ja tarpeen vaatiessa saadaan todistusaineistoa rikoksenteosta. [10.]

Rekisterin pitämisen perusteena on, että järjestelmän avulla ryhmäkotien henkilökunta voi huolehtia kehitysvammaisten henkilöturvallisuudesta, kiinteistön kunnosta ja järjestyksen ylläpidosta sekä vahinkoja aiheuttaneiden vastuuseen saattamisesta. Järjestelmään kerätään vain tietoja, jotka ovat asioiden hoitamisen kannalta tarpeellisia. Kameravalvontajärjestelmään rekisteröityy vammaispalvelukeskuksen sisätiloissa (poisluettuna asuinhuoneet), etu- ja takapihalla sekä yhteistilojen parvekkeilla olevien ja liikkuvien henkilöiden kuva. Kuvatallenteet tallentuvat laitteiston kovalevylle, ja tallenteet poistetaan päälle tallentamalla laitteen kapasiteetin antamissa rajoissa. Kuvatallenteet säilyvät kahden viikon ajan. Vahingonteon tai muun rikoksen sattuessa tallenteita voidaan säilyttää pidempään rikoksen tai vahingonteon selviämiseen asti. Päivisin monitoreista valvotaan ulko-ovia, portaikkoja, takaovia ja Tähtelän yleistiloja. Yöllä monitorissa ovat kaikki kamerat näkyvissä, jotta yöhoitaja näkee, ettei asukkaiden turvallisuus vaarannu ja ulkopuolisia ihmisiä ei ole tiloissa. [10.]

Kameravalvontajärjestelmän tallentava laite on sijoitettu lukittuun tilaan, johon pääsy on vain vammaispalvelupäällikön myöntämällä luvalla. Vain vammaispalvelupäällikkö pystyy myöntämään tallenteiden katselua varten erillisen käyttäjätunnuksen, joka on välttämätön tallentei-

den katselua varten. Henkilörekisterin ja rekisteritietojen säilytyksestä, arkistoinnista ja hävittämisestä huolehditaan neljällä pääkohdalla, jotka ovat:

1. Järjestelmällä on suojattu tila, lukitus ja käyttöäioikeus.
2. Tallenteita ei arkistoida.
3. Luovutetaan edellä vahingonteko- tai muissa rikostapauksissa asianmukaisille viranomaisille, jotka vastaavat omalta osaltaan hävittämisestä.
4. Tallenteet häviävät itsestään laitetta käytettäessä.

Nauhoittavasta kameravalvontajärjestelmästä on ilmoitus ”Alueella tallentava videovalvonta” kiinteistön ulkoseinässä. Rekisteriselosteessa ei mainita, onko henkilökunnalle pidetty infotilaisuutta ennen kameravalvontajärjestelmän käyttöönottoa. Tiedon korjaaminen on toteutettu teknisesti, eli epäonnistuneet tallenteet hävitetään välittömästi virheen toteamisesta. [10.]

5.4 Salmijärven lastensuojeluyksikkö

Salmijärven lastensuojeluyksikön kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteen nimi on Salmijärven lastensuojelulaitoksen kameravalvontarekisteri. Rekisteriseloste on nähtävillä Salmijärven lastensuojelulaitoksen toimistossa. Rekisteriasioita hoitaa lastensuojelulaitoksen johtaja, jonka kautta mahdolliset tarkastuspyynnöt hoidetaan. Kainuun maakunta -kuntayhtymän tekniset palvelut on kameravalvontajärjestelmän tekninen ylläpitäjä. Kameravalvonnan käyttötarkoituksena on rekisteriselosteen mukaan, että järjestelmään kerätään niitä tietoja, joita lastensuojelulaitos ja turvakoti käyttäjänä ja tiloista vastaavana tarvitsee henkilökunnan, omaisuuden ja asiakkaiden turvallisuuden turvaamiseen. Kameravalvonnan avulla ehkäistään rikollisuutta ja tallenteita käytetään vahinkojen tai rikosten selvittämiseen. [11.]

Kameravalvontaa pidetään yllä, jotta järjestelmän avulla laitoksen henkilökunta voi huolehtia lastensuojelulaitoksen ja turvakodin henkilöturvallisuudesta, kiinteistön kunnosta, järjestyksen ylläpidosta sekä vahingontekijöiden tai rikollisten aiheuttaneiden vahinkojen vastuuseen saattamisesta. Järjestelmään kerätään vain niitä tietoja, jotka ovat asioiden hoitamisen kannalta tarpeellisia. [11.]

Kameravalvontajärjestelmään rekisteröityy tietyissä tiloissa ja liikkuvien henkilöiden kuva. Kameravalvontaa käytetään lastensuojelulaitoksen sisätiloissa (poisluettuna asuinhuoneet), etu- ja takaovien edustalla, sisääntuloportaikossa ja yhteistiloissa sekä turvakodissa hätäpoistumistien ja huoneiston sisäänkäynnin välisessä välikössä. Kuvatallenteet tallentuvat laitteiston kovalevylle, ja tallenteet poistetaan päälle tallentamalla viikon kuluttua automaattisesti. Tallenteita voidaan säilyttää pidemmän aikaa, jos säilytysaikana ilmoitetaan tapahtuneesta vahingonteosta tai muusta rikoksesta. Tallenteita voidaan käyttää vahingonteon tai rikoksen selvittämiseen. Päivisin monitoreissa näytetään ulko-ovea, sisääntuloportaikkoo, takaovea ja lastensuojelulaitoksen yhteistiloja sekä turvakodin hätäpoistumistien ja huoneiston sisäänkäynnin välistä välikköä. Yöllä monitoreissa näytetään kaikkia kameroita, jotta yövuorossa oleva työntekijä näkee, ettei asukkaiden turvallisuus vaarannu ja ulkopuolisia ihmisiä ei ole tiloissa eikä ovilla pyrkimässä sisään. [11.]

Kameravalvontajärjestelmän tallentava laite on sijoitettu lukolliseen ohjaajien toimistoon, johon on pääsy vain henkilökunnalla. Tallenteita voi katsella vain erillisten käyttäjätunnuksien avulla, jotka myöntää lastensuojelulaitoksen johtaja. Henkilörekisterin ja rekisteritietojen säilyttämisestä, arkistoinnista ja hävittämisestä on huolehdittu neljän pääkohdan avulla, jotka ovat:

1. Järjestelmällä on suojattu tila, lukitus ja käyttöajaoikeus.
2. Tallenteita ei arkistoida.
3. Tallenteita voidaan luovuttaa vahingonteko- ja rikostapauksissa asianmukaisille viranomaisille, jotka vastaavat omalta osaltaan tallenteiden hävittämisestä.
4. Tallenteet häviävät itsestään laitetta käytettäessä.

Kiinteistön ulkoseinässä on ilmoitus nauhoittavasta kameravalvonnasta. Ilmoituksessa lukee ”Alueella tallentava videovalvonta”. Rekisteriselosteessa ei mainita, onko henkilökuntaa informoitu kameravalvonnasta ennen sen käyttöönottoa. Tiedon korjaaminen on toteutettu teknisesti, eli epäonnistuneet tallenteet hävitetään välittömästi virheen toteamisesta. [11.]

5.5 Sotkamon terveysasema

Sotkamon terveysaseman kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteen nimi on Sotkamon terveysaseman kameravalvontarekisteri. Rekisterin käyttötarkoituksena on, että kameravalvontaa tarvitaan potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä ihmisiin ja omaisuuteen kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseksi. Kameravalvonnasta syntyvien tallenteiden avulla voidaan selvittää vahingontekoja ja rikostapauksia. [12.]

Rekisterin pitämisen perusteena on, että järjestelmän avulla Sotkamon terveysaseman henkilökunta voi huolehtia työtovereiden, potilaiden, asiakkaiden ja vieraiden henkilöturvallisuudesta, kiinteistön kunnosta sekä järjestyksen ylläpidosta. Kameravalvontajärjestelmänä käytetään nauhoittavaa kameravalvontaa, ja järjestelmään tallentuneisiin tietoihin on vain nimetyillä henkilöillä katseluoikeus. [12.]

Järjestelmään rekisteröidään Sotkamon terveysaseman H 16 sisätilat sekä terveysaseman vastaanoton ja keittiön ovien läheisyydessä olevien ja liikkuvien ihmisten kuva. Kuvatallenteet tallentuvat laitteiston kovalevyille, ja tallenteet poistetaan päälle tallentamalla kahden viikon kuluttua automaattisesti. [12.]

Kameravalvontajärjestelmän tallentava laite on sijoitettu Sotkamon terveysaseman toimistoon, joka on valvotussa tilassa kellon ympäri. Tallenteisiin on oikeus vain Sotkamon terveysaseman vastaanoton osastonhoitajalla, terveysaseman huoltomiehellä sekä terveysaseman osastonhoitajalla ja hänen poissa ollessaan apulaisosastonhoitajalla. Tallenteita voi katsella vain salasanan avulla, joka on sovittu yllä olevien henkilöiden kesken. Henkilörekisterin ja rekisteritietojen säilytyksestä, arkistoinnista ja hävittämisestä on huolehdittu tallenteiden hävittämisellä kahden viikon kuluessa tallennushetkestä. [12.]

Nauhoittavasta kameravalvonnasta on informoitu kiinteistön ulkoseinässä, jossa on ilmoitus ”Alueella tallentava videovalvonta”. Rekisteriselosteessa ei mainita henkilökunnan informoinnista ennen kameravalvontajärjestelmän käyttöönottoa. Rekisteriselosteessa mainitaan rekisteröidylle hänen tarkastusoikeudestaan, joka pohjautuu henkilötietolain mukaiseen tarkastusoikeuteen (HL 26 § - 28 §). Rekisteriselosteessa mainitaan, että tarkastusoikeutta koskeva pyyntö voidaan tehdä kirjallisesti omakätisesti allekirjoitetulla kirjeellä tai käymällä henkilökohtaisesti rekisterin pitäjän luona. Tiedon korjaaminen on toteutettu teknisesti, eli epäonnistuneet tallenteet hävitetään välittömästi virheen toteutamisesta. [12.]

Kameravalvontajärjestelmä on tilattu kolmannelta osapuolelta, joka on Kajaanissa toimiva Paikallis-Sähkö. Sotkamon terveysasema tekee yhteistyötä Paikallis-Sähkön kanssa vain takuu- ja neuvonta-asioissa. Kaikelta muulta osalta Sotkamon terveysasema huolehtii kameravalvontajärjestelmästä. [12.]

5.6 Kajaanin sosiaalipalvelukeskus

Kajaanin sosiaalipalvelukeskuksen kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteen nimi on Kajaanin sosiaalipalvelukeskuksen kameravalvontarekisteri. Kameravalvonnan ja rekisterin käyttötarkoituksena on, että järjestelmään kerätään niitä tietoja, joiden avulla voidaan ehkäistä sosiaalipalvelukeskuksen henkilökuntaan, omaisuuteen ja asiakkaisiin kohdistuvia rikoksia. Järjestelmän tietoja voidaan myös käyttää aiheutettujen vahinkojen vastuukysymysten selvittämisessä. Kameravalvontajärjestelmän avulla sosiaalipalvelukeskuksen henkilökunta voi huolehtia henkilöstöturvallisuudesta, kiinteistön kunnosta ja järjestyksen ylläpidosta sekä vahinkoja aiheuttaneiden vastuuseen saattamisesta. [13.]

Järjestelmään rekisteröityy kaikkien liikkuvien henkilöiden kuva sosiaalipalvelukeskuksen sisätiloissa, etu- ja takapihalla sekä yhteistiloissa. Järjestelmästä syntyvät tallenteet tallennetaan laitteiston kovalevyille, ja vanhat tallenteet poistetaan päälle tallentamalla laitteen kapasiteetin antamissa rajoissa. Jos tallenteen säilytysaikana tapahtuu vahingonteko tai muu rikos, tallenne luovutetaan viranomaisille jatkotutkimuksia varten. Päivällä monitorissa näytetään pääovea ja käytäviä sekä takaovea. Yöaikana monitorissa näkyvät samat kamerat kuin päivällä, minkä avulla varmistetaan, että tiloissa ei ole ulkopuolisia ihmisiä. [13.]

Kameravalvontaa käytetään virastomestareiden tilasta. Tallenteiden katsomiseen tarvitaan käyttäjätunnus tietokoneella. Neuvontahuoneessa kameravalvontamonitorissa näkyy kuvamateriaali koko ajan ilman tunnuksia. Kajaanin sosiaalipalvelukeskuksessa on käytössä 9 kameraa, joista syntyvä kuvamateriaali säilyy kovalevyllä 10 vuorokautta. Tämän jälkeen uusi materiaali tallentuu vanhan materiaalin päälle. Rekisteröidylle informointi on huolehdittu ilmoituksella, jossa ilmoitetaan nauhoittavasta kameravalvonnasta. Ilmoituksia on Kajaanin sosiaalipalvelukeskuksen alueella ja aulassa. Rekisteriselostetta säilytetään odotustiloissa sekä virastomestareilla. Rekisteriselosteessa ei mainita, onko henkilökuntaa informoitu ennen kameravalvontajärjestelmän käyttöönottoa. Teknisesti epäonnistuneet tallenteet hävitetään välittömästi. [13.]

5.7 Paltamon sosiaalipalvelukeskus

Paltamon sosiaalipalvelukeskuksen kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteen nimi on kameravalvontajärjestelmärekisteri. Kameravalvonnan ja sen rekisterin käyttötarkoituksena on, että järjestelmään kerätään niitä tietoja, joiden avulla parannetaan henkilökunnan, omaisuuden ja asiakkaiden yleistä turvallisuutta. Kameravalvontajärjestelmällä pyritään ehkäisemään rikollisuutta ja selvittämään mahdollisten vahinkojen tekijä. Rekisterin pitämisen perusteena on, että kameravalvontajärjestelmän avulla nostetaan työntekijöiden työturvallisuustasoa Paltamon sosiaalipalvelukeskuksessa. [14.]

Järjestelmään rekisteröityy Paltamon kunnantalossa sijaitsevan sosiaalitoimiston, os. Vaaran-
kyläntie 7, käytävällä olevien ja liikkuvien henkilöiden kuva. Järjestelmässä on yksi tallennin. Paltamon sosiaalitoimistossa neljällä työntekijällä on mahdollisuus katsella kameravalvontajärjestelmästä syntyvää materiaalia. Kuvamateriaali tallentuu laitteiston kovalevyille, ja vanha kuvamateriaali poistetaan päälle tallentamalla laitteen kapasiteetin antamissa rajoissa. Rekisteriselosteessa ei mainita arvioitua aikaa, milloin tallenteet poistetaan laitteistolta. Jos tallenteissa on nähtävissä vahingonteko tai rikos, tallenne luovutetaan viranomaisille jatkotutkimuksia varten. [14.]

Kameravalvontajärjestelmän tallentava laite on sijoitettu lukittuun tilaan, johon pääsy on vain toimeentulotukipäällikön myöntämällä luvalla. Tallenteita voi katsoa vain erillisten käyttäjätunnuksien avulla, jotka myöntää toimeentulotukipäällikkö. Henkilörekisterin ja rekisteritietojen säilytyksestä ja hävittämisestä on huolehdittu neljän pääkohdan avulla, jotka ovat:

1. Kameravalvontajärjestelmän tallentava laitetta säilytetään lukitussa tilassa.
2. Järjestelmästä syntyviä tallenteita ei arkistoida.
3. Rekisterin tietoja eli tallenteita luovutetaan vain rikostapauksissa viranomaisille, jotka omalta osaltaan vastaavat tallenteen hävittämisestä.
4. Tallenteet häviävät itsestään laitetta käytettäessä.

Rekisteröityjä on informoitu nauhoittavasta kameravalvonnasta tavanomaisessa yleisösisäänkäynnissä ”Alueella tallentava videovalvonta” -ilmoituksella. Rekisteriselosteessa ei mainita, onko Paltamon sosiaalipalvelukeskuksen työntekijöitä informoitu ennen kameravalvontajär-

jestelmän käyttöönottoa. Rekisteriselosteessa ei mainita tiedon korjaamisesta eli miten teknisesti epäonnistuneet tallenteet hävitetään. [14.]

6 KAMERAVALVONTAJÄRJESTELMIEN REKISTERISELOSTEIDEN LAINMUKAISUUS

Tässä luvussa tarkastellaan Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteiden lainmukaisuutta. Tietosuojavaltuutettu suosittelee kameravalvontajärjestelmää suunnitellessa, että rekisteriselosteen tekemiseen voidaan käyttää apuna henkilötietolain 10 §:n tarkoittamaa rekisteriselostetta [6]. Rekisteriseloste tulee pitää kaikkien rekisteröityjen saatavilla eli kameravalvonnan kuvaamien henkilöiden.

Henkilötietolain 10 §:n mukainen rekisteriseloste pitää sisällään kaikki olennaisimmat tiedot, joita tarvitaan rekisterin perustamiseen. Henkilötietolain 10 §:n mukaista rekisteriselostetta voidaan käyttää myös kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteena. Rekisteriselosteessa tulee tulla ilmi rekisterinpitäjän tiedot, yhteyshenkilö rekisteriä koskevissa asioissa, rekisterin nimi, henkilötietojen käsittelyn tarkoitus, rekisterin tietosisältö, säännönmukaiset tietolähteet, tietojen säännönmukaiset luovutukset, tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle sekä rekisterin suojauksen periaatteet. Jokainen Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmän rekisteriseloste on tehty samanlaisen mallin mukaan, jossa ilmenevät henkilötietolain 10 §:n mukaisen rekisteriselosteen asiakokonaisuudet. Lisäksi Kainuun maakunta -kuntayhtymän rekisteriselosteissa on useita muita asiakokonaisuuksia, jotka tukevat kameravalvontajärjestelmään tehtyä rekisteriselostetta.

Kameravalvonnan rekisteriselostetta toteutettaessa on hyvä ottaa myös huomioon henkilötietolain 29 § ja laki yksityisyyden suojasta työelämässä 5 luvun 17 §, jotka ovat tiedon korjaaminen ja avoimuus kameravalvontaa toteutettaessa. Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteista löytyvät näistä pykälistä tehdyt asiakokonaisuudet, jotka ovat nimillä tiedon korjaaminen ja rekisteröidyn informointi. Tiedon korjaamisella tarkoitetaan, että rekisterinpitäjän tulee oma-aloitteisesti tai rekisteröidyn vaatimuksesta poistaa virheellinen kuvamateriaali, jos se on teknisesti epäonnistunut. Rekisterinpitäjän tulee huolehtia kameravalvonnan informoinnista työntekijöille ennen kameravalvonnan käyttöönottoa sekä kameravalvonnasta tulee ilmoittaa julkisesti näkyvällä paikalla niissä tiloissa, missä kameravalvontaa käytetään.

Rekisterinpitäjän tulee ottaa huomioon henkilötietolain 5 § käsitellessään henkilötietoja. Henkilötietolain 5 § on huolellisuusvelvoite, jonka myötä rekisterinpitäjän tulee käsitellä

henkilötietoja laillisesti sekä noudattaa huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa. Kainuun maakunta -kuntayhtymän rekisteriselosteiden mukaan kameravalvontajärjestelmien huolellisuusvelvoitteesta on huolehdittu tallenteiden automaattisella poistamisella sekä laitteiden turvallisella sijoittamisella. Kainuun maakunta -kuntayhtymän työhyvinvointipäällikön mukaan kameravalvontajärjestelmien tallenteita säilytetään enintään kaksi viikkoa, jonka jälkeen vanhat tallenteet hävitetään ohjelmallisesti. Eri kameravalvontajärjestelmissä tallenteiden poistamisaika vaihtelee järjestelmässä olevan kovalevyn kapasiteetin mukaan, mutta toteutusperiaate on säilytetty samanlaisena. Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien laitteistot on sijoitettu turvallisesti lukittuihin tiloihin. Lisäksi näissä tiloissa on työntekijöiden työskentelytilat. Työntekijät varmistavat laitteiston turvallisuuden läsnäolollaan. Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien tallenteita voi katsoa vain erillisellä videolaitteella ja monitorilla. Järjestelmä on suojattu myös salasanalla, jonka voi pyytää rekisterinpitäjältä.

Rekisterinpitäjän kannattaa ottaa huomioon suojatessaan kameravalvontajärjestelmän laitteistoa ja sen sisällä olevia henkilötietoja henkilötietolain 32 §, joka on tietojen suojaaminen. 32 §:n mukaan rekisterinpitäjän on toteutettava tarpeellisesti tekniset ja organisatoriset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi, jotta rekisteriin ei tehdä laittomia tietomurtoja, jonka myötä tärkeää tietoa voi hävitä. Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmissä on otettu huomioon hyvä tietojenkäsittelytapa. Hyvän tietojenkäsittelytavan myötä henkilötiedot eivät ole joutuneet asiattomien henkilöiden haltuun.

Rekisterinpitäjän ja rekisteriasioita hoitavien henkilöiden tulee ottaa huomioon henkilötietolain 33 §, joka on vaitiolovelvollisuus. Kameravalvontajärjestelmän rekisterinpitäjä ja rekisteriasioita hoitavat henkilöt käsittelevät henkilötietoja, koska kameravalvonnasta syntyvä kuvamateriaali on henkilötietoa, jos siitä voidaan selvästi erottaa eri henkilöitä. Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteissa on määritelty erikseen rekisterinpitäjä, rekisterin vastuhenkilö sekä rekisteriasioita hoitavat henkilöt. Kameravalvonnan rekisteriasioita hoitavat vain ne työntekijät, joilla on oikeus ja lupa siihen.

7 REKISTERISELOSTEIDEN KEHITTÄMISEHDOTUKSIA JA POHDINTAA KAMERAVALVONTAJÄRJESTELMISTÄ

Tässä luvussa käsitellään Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteiden kehittämisehdotuksia sekä pohdintaa kameravalvontajärjestelmistä. Kainuun keskussairaalan, Suomussalmen vammaispalvelukeskuksen, Salmijärven lastensuojeluyksikön, Sotkamon terveysaseman, Paltamon sekä Kajaanin sosiaalipalvelukeskuksen rekisteriselosteissa ei mainita henkilökunnan informoinnista kameravalvonnan käyttöönoton yhteydessä. Henkilökuntaa tulee informoida tallentavasta kameravalvonnasta ennen sen käyttöönottoa. Tarvittaessa henkilökunnan tulee myös informoida asiakkaita tallentavasta kameravalvonnasta.

Suomussalmen vammaispalvelukeskuksen ja Paltamon sosiaalipalvelukeskuksen rekisteriselosteissa ei mainita tarkkaa eikä arvioitua aikaa, milloin tallenteet poistuvat laitteiston kovalevyiltä. Tallenteet poistuvat kuitenkin automaattisesti järjestelmän kovalevyn kapasiteetin mukaisesti. Rekisteriselosteessa olisi kuitenkin hyvä mainita arvioitu aika, milloin tallenteet poistuvat järjestelmästä. Lisäksi Paltamon sosiaalipalvelukeskuksen rekisteriselosteessa ei ole mainintaa tiedon korjaamisesta. Tiedon korjaamisella tarkoitetaan sitä, mitä epäonnistuneille tallenteille tehdään. Suomussalmen terveysaseman kameravalvontajärjestelmän rekisteriselosteessa löytyy kaikki olennaiset asiat eikä korjausehdotuksille ole tarvetta.

Kainuun maakunta -kuntayhtymän sosiaali- ja terveystalveissa on huolehdittu tallentavien kameravalvontajärjestelmien avulla henkilökunnan sekä asiakkaiden turvallisuudesta. Erityisesti sosiaalipalvelukeskuksissa kameravalvontajärjestelmien hyöty tulee ilmi. Sosiaalipalvelukeskuksen virastomestarit voivat pitää paremmin yllä järjestystä kameravalvonnan avulla. Lisäksi uhkaavista tilanteista saadaan tallenne viranomaisia varten.

Tallentavista kameravalvontajärjestelmistä syntyy myös riskejä. Kameravalvonnasta syntyviä tallenteita tulee käsitellä hyvien tietojenkäsittelytapojen mukaisesti. Kameravalvonnan toteuttajan tulee muistaa, että tallenteet tulee poistaa rekisteriselosteessa määrätyn ajan sisällä, tallenteet tulee suojata salasanalla sekä itse kameravalvontajärjestelmän laite tulee suojata niin, etteivät siihen pääse ulkopuoliset käsiksi. Lisäksi tulee huomioida, että rekisteriasioita käsittelevät vain ne henkilöt, joilla on oikeus siihen. Rekisteriselosteessa tulee määritellä rekisteriasioita hoitavat henkilöt sekä rekisterin vastuuhenkilö. Kainuun maakunta -kuntayhtymän

työhyvinvointipäällikön mukaan kameravalvontajärjestelmien rekisteriasioita hoitavat vain ne henkilöt, joilla on oikeus siihen. Lisäksi hänen mukaansa kameravalvontajärjestelmien tallenteita käsitellään hyvien tietojenkäsittelytapojen mukaisesti.

Tallentavien kameravalvontajärjestelmien lainmukaisuuden ylläpitämiseksi järjestelmiin olisi hyvä tehdä niin sanottuja pistotarkastuksia. Tarkastuksien avulla selvitetään rekisteriselosteiden nykyinen tila sekä tutkitaan, onko kameravalvontajärjestelmiin tehty muutoksia. Tarkastuksen myötä rekisteriselosteet voidaan päivittää ajan tasalle sekä kameravalvontajärjestelmässä ilmenevät riskit voidaan korjata. Tällaisia pistotarkastuksia olisi hyvä tehdä vuosittain, koska tarkastuksilla ennaltaehkäistään ongelmatilanteiden syntymistä. Suosittelen, että Kainuun maakunta -kuntayhtymässä otettaisiin käyttöön samankaltainen menetelmä.

Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteet sisältävät henkilötietolain 10 §:n mukaiset vaatimukset. Rekisteriselosteita on pohjustettu myös erilaisilla täydentävillä asiakokonaisuuksilla. Jokaisessa rekisteriselosteessa on selkeä rakenne, joka tekee ne helposti luettavaksi asiakkaille sekä henkilökunnalle. Rekisteriselosteet ovat toimituspaikoittain kaikkien asiakkaiden saatavilla. Kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteet ovat lainmukaiset tällä hetkellä. Niihin voi kuitenkin tehdä tähän työhön kirjoittamani kehittämis ehdotukset.

8 YHTEENVETO

Työn tavoitteena oli tutkia Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteiden lainmukaisuutta sekä sitä, täytyykö rekisteriselosteiden sisältöä täydentää.

Työssä käsiteltiin aluksi yleisesti valvontajärjestelmiä ja niiden tarkoitusta. Tämän jälkeen tutkittiin, mitkä Suomen lait vaikuttavat kameravalvontajärjestelmien toteutukseen sekä otettiin huomioon tietosuojavaltuutetun mielipiteet ja pohdinnat kameravalvontajärjestelmistä. Lainmukaista kameravalvontajärjestelmää toteutettaessa tulee ottaa huomioon monia eri asioita. Esimerkiksi kameravalvontajärjestelmää toteutettaessa tulee muistaa tehdä rekisteriseloste tarkasti ja lainmukaisesti. Lisäksi kannattaa suorittaa henkilökunnalle yhteistoimintat tai kuulemismenettely, jossa kerrotaan kameravalvontajärjestelmän käyttöönotosta ja sen merkityksestä.

Työn suorituksen aikana havaittiin, että Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteet ovat lainmukaisia. Rekisteriselosteita tehtäessä on otettu huomioon henkilötietolain 10 §:n mukainen rekisteriseloste, joka riittää kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteeksi. Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteita on täydennetty monilla muilla asiakokonaisuuksilla, jotka parantavat informointia rekisteröidyille henkilöille.

Kameravalvontajärjestelmien rekisteriselosteita varten työhön kirjattiin kehittämis ehdotuksia, joiden avulla rekisteriselosteiden sisältöä voidaan parantaa entisestään. Kehittämis ehdotusten yhteydessä pohdittiin myös Kainuun maakunta -kuntayhtymän kameravalvontajärjestelmien hyötyjä ja riskejä sekä niiden tärkeyttä ihmisten, omaisuuden ja kiinteistön kannalta. Kaikissa Kainuun maakunta -kuntayhtymän sosiaali- ja terveystalvuluissa kameravalvontajärjestelmien avulla parannetaan asiakkaiden sekä työntekijöiden turvallisuuden tasoa. Erityisesti sosiaalipalvelukeskuksissa kameravalvontajärjestelmien merkitys korostuu, koska siellä tapahtuu eniten uhkaavia tilanteita vartijoille sekä työntekijöille.

LÄHTEET

- 1 Hallintokokeilu 2005-2012 Kainuun hallintokokeilu ja hallintokokeilulaki, [WWW-dokumentti], <http://www.kainuu.fi/index.php?mid=2_21> (Luettu 13.9.2012)
- 2 Kainuun maakunta -kuntayhtymä, [WWW-dokumentti], <<http://maakunta.kainuu.fi/kuntayhtyma-info>> (Luettu 13.9.2012)
- 3 Securitas - Yleistä kameravalvonnasta, [WWW-dokumentti], <<http://www.securitasshop.fi/Tietoa-Turvallisuudesta/Kameravalvonta/Yleistae-kameravalvonnasta>> (Luettu 5.6.2012)
- 4 ISS - Kulunvalvonta- ja työajanseuranta, [WWW-dokumentti], <<http://www.fi.issworld.com/palvelumme/turvallisuuspalvelut/turvajarjestelmat/kulunvalvontajarjestelmat/pages/default.aspx>> (Luettu 28.5.2012)
- 5 Kulunvalvonta, [WWW-dokumentti], <<http://www.tamtronsolutions.fi/page/kulunvalvonta>> (Luettu 4.6.2012)
- 6 Kameravalvonnan yksityisyyden suoja ja henkilötietojen käsittely, viimeksi muokattu 11.04.2011, [PDF-dokumentti], <http://www.tietosuoja.fi/uploads/2lrt0dxzjo42lh_1.pdf>
- 7 Tarkastustoiminta, [WWW-dokumentti], <<http://www.tietosuoja.fi/24094.htm>> (Luettu 5.6.2012)
- 8 Kainuun keskussairaalan rekisteriseloste, [Tulostettu dokumentti], viimeksi muokattu 16.1.2007
- 9 Suomussalmen terveysaseman rekisteriseloste, [Tulostettu dokumentti], viimeksi muokattu 8.2.2011
- 10 Suomussalmen vammaispalvelukeskuksen rekisteriseloste, [Tulostettu dokumentti], viimeksi muokattu 9.3.2011
- 11 Salmijärven lastensuojeluyksikön rekisteriseloste, [Tulostettu dokumentti], viimeksi muokattu 10.3.2011

12 Sotkamon terveysaseman rekisteriseloste, [Tulostettu dokumentti], viimeksi muokattu 23.2.2012

13 Kajaanin sosiaalipalvelukeskuksen rekisteriseloste, [Tulostettu dokumentti], viimeksi muokattu 23.8.2012

14 Paltamon sosiaalipalvelukeskuksen rekisteriseloste, [Tulostettu dokumentti], viimeksi muokattu 19.4.2012

